

9. Дробуш І. В. Функції представницьких органів місцевого самоврядування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Дробуш Ірина Вікторівна. – К., 2002. – 233 с.

10. Краснікова О. В. Конституційна відповідальність в системі захисту правового статусу суб'єктів місцевого самоврядування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Краснікова Олександра Валеріївна. – О., 2004. – 16 с.

11. Барський В. Р. Нормотворчість представницьких органів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 / Барський Вадим Рудольфович. – О., 2006. – 18 с.

12. Болдирев С. В. Організаційно-правові питання місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Болдирев Сергій В'ячеславович. – Х., 2003. – 22 с.

Надійшла до редколегії 18.09.2012

ДАНИЛЕНКО А. П. ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В УКРАИНЕ: СОВРЕМЕННЫЕ НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ

Исследовано развитие современных научных взглядов относительно деятельности органов местного самоуправления в Украине. Определены теоретические и практические вопросы, которые остались без внимания ученых и нуждаются в теоретическом и практическом решении с целью усовершенствования деятельности органов местного самоуправления.

DANYLENKO A. THE ACTIVITY OF LOCAL AUTHORITIES IN UKRAINE: MODERN SCIENTIFIC VIEWS

The development of modern scientific views of the activity of local authorities in Ukraine is researched. Theoretical and practical issues that were ignored by scientists and require theoretical and practical solutions to improve the activity of local authorities are determined.

УДК 342.95

Л. М. ДОВЖЕНКО,

начальник режимно-секретного відділу

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗАГАЛЬНОПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОРУШЕНЬ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ

Розглянуто питання загальноправової характеристики окремих адміністративних порушень законодавства про державну таємницю. На прикладі загальної характеристики адміністративних порушень розглянуто специфіку порушень законодавства про державну таємницю.

Загальне поняття адміністративного правопорушення надає ст. 9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [1]. Подальший аналіз ст. 9 КУпАП дозволяє виділити такі ознаки адміністративного правопорушення: суспільну шкідливість; протиправність; винність; адміністративну караність.

Підставою адміністративної відповідальності є вчинення особою діяння, яке містить склад адміністративного правопорушення.

Об'єкт правопорушення визначається характером суспільної шкідливості даного правопо-

рушення, а також тими соціальними цінностями, які захищаються конкретною адміністративно-правовою нормою. Правильне встановлення об'єкта при порушенні законодавства про державну таємницю має важливе теоретичне та практичне значення, оскільки саме об'єкт дозволяє визначити соціально-політичну сутність цього проступку, встановити його суспільно небезпечні наслідки, сприяє правильній кваліфікації діяння, а також відмежуванню його від суміжних посягань. Об'єкт адміністративного правопорушення можна визначити як ті суспільні відносини, яким правопорушення заподіює шкоду або створює загрозу її заподіяння [2, с. 176].

Об'єкт адміністративного проступку має суттєве значення для визначення самого поняття проступку, значною мірою впливає на зміст об'єктивних і суб'єктивних ознак адміністративних

правопорушень, оскільки загальний об'єкт – вся сукупність суспільних відносин, які охороняються законодавством про адміністративні правопорушення [2, с. 176], єдиний для всіх адміністративних правопорушень, то немає необхідності в його дослідженні при аналізі окремих складів, зокрема порушення законодавства про державну таємницю.

Родовий об'єкт відображає характер суспільної шкідливості певної групи однотипних правопорушень, що дозволяє здійснити класифікацію адміністративно-правових норм, які встановлюють відповідальність за їх вчинення. Указана його властивість була покладена в основу побудови Особливої частини чинного КУпАП. Для правопорушень, відповідальність за які передбачена ст. 212-2 КУпАП, родовим об'єктом буде встановлений порядок управління.

Видовий об'єкт становить окрему групу суспільних відносин, загальних для ряду проступків. Для адміністративного порушення законодавства про державну таємницю видовим об'єктом буде порядок провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею.

Безпосередній об'єкт правопорушення має найбільш суттєве значення для правотворчої та правозастосовної діяльності. Під ним слід розуміти ті конкретні суспільні відносини, поставлені під охорону закону, яким заподіюється шкода правопорушенням, що підпадає під ознаки конкретного складу проступку [3, с. 176–177].

Інформація вважається державною таємницею з часу опублікування Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (далі – ЗВДТ), до якого включена ця інформація, чи змін до нього в порядку, встановленому законом.

Сьогодні на підставі та в межах ЗВДТ органи державної влади України створюють галузеві або відомчі (міжгалузеві або міжвідомчі) розгорнуті переліки відомостей, що становлять державну таємницю. Такі переліки створюються з метою конкретизації та систематизації даних про інформацію, що віднесена до державної таємниці, тобто загальні формулювання ЗВДТ розкриваються та конкретизуються. Зазначені розгорнуті переліки не повинні суперечити ЗВДТ.

Відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про державну таємницю» строк, протягом якого діє рішення про віднесення інформації до державної таємниці, встановлюється державним експертом з питань таємниць з урахуванням ступеня секретності інформації, критерії визначення якого встановлюються Службою безпеки України, та інших обставин. Він не може перевищувати для інформації із

ступенем секретності «особливої важливості» – 30 років, для інформації «цілком таємно» – 10 років, для інформації «таємно» – 5 років [4].

Після закінчення строку дії рішення про віднесення інформації до державної таємниці державний експерт з питань таємниць доходить висновку про скасування рішення про віднесення її до державної таємниці або приймає рішення про продовження строку дії зазначеного рішення.

Зазначимо, що ступінь секретності відомостей характеризує ступінь суспільної шкідливості вчиненого правопорушення.

Засекречування матеріальних носіїв інформації, що відповідає конкретному пункту вказаного вище Зводу, здійснюється шляхом присвоєння відповідному документу, виробу або іншому матеріальному носію інформації грифа секретності, який відповідає ступеню секретності інформації, встановленому рішенням державного експерта з питань таємниць. Якщо гриф секретності неможливо нанести безпосередньо на матеріальний носій інформації, він вказується в супровідних документах. Таким чином, гриф секретності є обов'язковим реквізитом кожного матеріального носія інформації, віднесеної до державної таємниці.

Очевидно, проте що відомості з різним ступенем секретності мають неоднакове значення для національних інтересів України. Отже, характер таких відомостей передбачає відповідно і різні правила поведіння з ними, різний за суворістю режим секретності.

Слід зазначити, що з часом важливість конкретної секретної інформації для забезпечення національної безпеки України змінюється, тобто виникає ситуація, коли наданий гриф не відповідає реальному ступеню секретності інформації. Велике значення в подібних випадках має, таким чином, не гриф секретності, а зміст відомостей – завдає чи не завдає їх розголошення шкоди національній безпеці України в тій чи іншій сфері. Тому у випадку вчинення адміністративного порушення законодавства про державну таємницю необхідно мати висновок державного експерта з питань таємниць, який несе персональну відповідальність за законність та обґрунтованість свого рішення про віднесення інформації до державної таємниці. Аналіз практики провадження в справах про адміністративні порушення законодавства про державну таємницю свідчить, що іноді висновок державного експерта з питань таємниць є недостатньо конкретним і містить у собі положення, що суперечать одне одному.

Аналізуючи порядок надання допуску та доступу до державної таємниці, зазначимо, що деякі науковці вважають за доцільне визначити коло державних органів, до компетенції яких входить розпорядження (передача, допуск) тим чи іншим видом відомостей, що становлять державну таємницю. Це дало змогу повністю упорядкувати процеси допуску до секретної інформації, визначило органи, що відповідають за надання того чи іншого виду секретної інформації.

Для правопорушення, передбаченого п. 6 ч. 1 ст. 212-2 КУпАП (невжиття заходів щодо забезпечення охорони державної таємниці та незабезпечення контролю за охороною державної таємниці), об'єктом буде встановлений чинним законодавством порядок охорони державної таємниці, зокрема порядок забезпечення контролю за охороною державної таємниці. Відповідно до чинного законодавства забезпечення охорони державної таємниці в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, діяльність яких пов'язана з державною таємницею, покладається на керівників зазначених органів, підприємств, установ і організацій. В органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях із значним обсягом робіт, пов'язаних із державною таємницею, запроваджується посада заступника керівника з питань режиму, на якого покладаються права та обов'язки керівника режимно-секретного органу (далі – РСО). Якщо ж обсяг робіт, пов'язаних із державною таємницею, є незначним, а штатним розкладом не передбачено створення РСО, то облік та зберігання секретних документів, а також інші заходи щодо забезпечення режиму секретності здійснюються особисто керівником або спеціально призначеним наказом керівника працівником після створення умов, що забезпечують режим секретності. На них поширюються обов'язки та права працівників РСО [3]. Заходи, що забез-

печують охорону державної таємниці, та контроль за охороною державної таємниці здійснюються відповідно до Закону України «Про державну таємницю».

Для правопорушення, передбаченого п. 7 ч. 1 ст. 212-2 КУпАП (провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею, без отримання в установленому порядку спеціального дозволу на провадження такої діяльності, а також розміщення державних замовлень на виконання робіт, доведення мобілізаційних завдань, пов'язаних з державною таємницею, в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах, організаціях, яким не надано спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею) об'єктом буде встановлений чинним законодавством порядок охорони державної таємниці, зокрема порядок надання спеціального дозволу на провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею.

Розглядаючи питання технічного захисту секретної інформації, зазначимо, що іноді мають місце такі порушення законодавства про державну таємницю, як розповсюдження за допомогою Інтернету таємної інформації. На думку фахівців та провідних науковців, державні органи в сучасних умовах не мають можливості повністю контролювати Інтернет. Вони можуть стежити за користувачем, обмежувати діяльність провайдера, забороняти доступ до окремих сайтів, але вони не мають можливості відслідковувати зміст та правдивість отриманої через Інтернет інформації.

Завершуючи розгляд проблем правового регулювання технічного захисту інформації в Україні, зазначимо, що для подальшого розвитку системи технічного захисту інформації, що становить державну таємницю, яка б відповідала реальним загрозам сьогодення, потрібне вдосконалення правового регулювання відносин у даній сфері за допомогою науково обґрунтованих, концептуально узгоджених законів і підзаконних актів.

Список використаної літератури

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : за станом на 1 верес. 2012 р. – К. : Ін Юре, 2000. – 68 с.
2. Адміністративне право України : підручник / Ю. П. Битяк, В. М. Парашук, О. В. Дьяченко та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
3. Забарний Г. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. / Г. Г. Забарний, Р. А. Калюжний, В. К. Шкарупа. – К. : Паливода А. В., 2003. – 212 с.
4. Про державну таємницю : закон України від 21 січ. 1994 р. № 3855-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93.

Надійшла до редколегії 18.09.2012

ДОВЖЕНКО Л. М. ОБЩЕПРАВОВАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ОТДЕЛЬНЫХ АДМИНИСТРАТИВНЫХ НАРУШЕНИЙ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О ГОСУДАРСТВЕННОЙ ТАЙНЕ

Рассмотрены вопросы общеправовой характеристики отдельных видов правонарушений законодательства в области охраны государственной тайны. На примере обобщенной характеристики административных правонарушений рассмотрено специфику нарушений законодательства о государственной тайне.

DOVZHENKO L. GENERAL AND LEGAL CHARACTERISTIC OF SEPARATE ADMINISTRATIVE OFFENCES OF THE LEGISLATION ABOUT THE STATE SECRET

The questions of legal description of separate administrative offences of the legislation about the state secret are reviewed. On the example of general description of administrative offences the specific of the violation of the legislation about the state secret is considered.

УДК 342.9

В. В. ЗУЙ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри адміністративного права

Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Висвітлено систему адміністративно-процесуального законодавства щодо адміністративної юстиції та досліджено правові аспекти адміністративної юстиції в зарубіжних країнах.

Українське законодавство постійно розвивається і надає судовому захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин більш виразного універсального характеру. Конституцією України 1996 р., поряд із судовим захистом зазначених вище прав, гарантується і позасудовий порядок вирішення подібних спорів. Водночас Кодексом адміністративного судочинства України закріплено процесуальний аспект оскарження подібних рішень, дій чи бездіяльності. З наведеного вище можемо констатувати, що завданням адміністративної юстиції є захист прав, свобод та інтересів фізичних чи юридичних осіб, а урегульована законом діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ і є адміністративне судочинство. У той же час завдяки адміністративній юстиції не тільки гарантовано закріплення правопорядку у сфері управлінської діяльності, а й надано можливість кожному громадянину реалізувати свої права щодо органів державної влади шляхом оскарження їх неправомірних рішень, дій чи бездіяльності. Саме тому загальною передумовою виникнення адміністративної юстиції як системи спеціалізованих судових органів розглядається переважно

потреба гарантувати суб'єктивні права громадян щодо адміністративних органів в умовах правової держави і демократичного формування органів влади [1, с. 2; 2, с. 4].

Метою даної статті є визначення системи процесуального законодавства щодо адміністративної юстиції України; дослідження зарубіжних концепцій правових засад адміністративної юстиції; порівняння та критичне осмислення досвіду інших країн до визначення шляхів його використання для забезпечення злагодженого функціонування адміністративної юстиції в Україні.

З огляду на поставлену мету вважаємо за необхідне, перш за все, наголосити на тому, що існує багато підходів до поняття «адміністративна юстиція». У правових джерелах висловлюють різні думки з цього питання. Так, наприклад, уважають, що адміністративна юстиція – це: особливий порядок вирішення адміністративно-правових спорів судами та іншими уповноваженими на те державними органами [3, с. 47–48]; не лише особливий вид судочинства, а й система спеціалізованих судів або спеціальних судових підрозділів, які здійснюють адміністративне судочинство [4, с. 46]; самостійна гілка правосуддя, метою діяльності якої є регулювання